

Slovenski dom

Stev. 59

V Ljubljana, sreda 12. marca 1941

Leto VI.

Po podpisu zakona o pomoči demokratijam je Roosevelt že odobril prvo pošiljatev orožja za Anglijo in Grčijo

Washington, 12. marca. United Press: Predsednik Roosevelt je sredi podpisal zakon o pomoči za Anglijo.

Zakon o pomoči demokratijam sta podpisala najprej podpredsednik republike Wallace, ki je tudi predsednik senata, in Rayburne, ki je predsednik predstavniškega doma, nakar ga je podpisal tudi Roosevelt.

Pri končnem glasovanju je bil zakon za pomoč Angliji izglasovan v predstavnem domu s 317 proti 71 glasovom. Predstavniški dom je včeraj glasoval o dopolnilih, ki jih je sprejel senat. Tako

je bil zakon sprejet v obeh zbornicah in je šlo v veljavo, da ga predsednik podpiše.

Takoj po podpisu zakona o pomoči demokratijam je dal Roosevelt pooblastilo, da se prvi obrok vojnega materiala, včevši tu tudi vojne ladje odstopi Angliji in Grčiji.

Roosevelt bo zahteval od zbornice kredit 7 milijard dolarjev, da bi mogel izvesti program za pomoč Veliki Britaniji.

Roosevelt je končal posvete o finančnih vprašanjih in je takoj sklical drugo konferenco, na kateri bodo govorili o izvedbi zakona za pomoč Veliki

Britaniji. Na to konferenco so povabljeni vojni ministri Stimson, ter poveljniki vojske in mornarice in letalstva.

Predsednik Roosevelt je odklonil objaviti podatke o tem, kakšno vojno gradivo se naj pošlje v Anglijo. Roosevelt je samo izjavil, da za sedaj količina ni zelo velika, večina pa je bodo prepehala v Anglijo, ostanek pa v Grčijo.

Ameriške vojne ladje, takomenovani »komarji« bodo še ta teden poslani Veliki Britaniji. To so izjavili člani kongresa, ki so se danes pogovarjali z Rooseveltom.

Vesti 12. marca

Turška generala Sabi in Erkilet obravnavata v listih »Eftikar« in »Son Postac« politični in vojaški položaj Jugoslavije ter se ujemata v sodbi, da je Jugoslavija znala z modro politiko ohraniti svojo nevtralnost in da je njen položaj danes tak, kakor je na primer položaj Švedske.

Angleška pomorska zapora ne more pospešiti konca vojne, ker je nemško prebivalstvo preskrbljeno z življenjem za nedogledne čase. Toda zaradi nadaljevanja brezobzirne zapore bodo od lakote umirali ljudje, ki jih je Anglija imela nekoč za prijatelje. To so zlasti Francozi in Belgijci, dasi je Nemčija privolila v ameriški predlog za pomoč tem deželam in dala poročila, da pri razdeljevanju ne bo nobene politike, pravi glasilo nemškega zunanjega ministrstva »Diplomatisch-Politische Korrespondenz«.

Jugoslavija je glede nevtralnosti popolna država. Če bi kdaj urejali visoko šolo za nevtralnost, bi to šola brezpogojno bilo treba sezidati v Jugoslaviji, sodi ugledni švicarski dnevnik »Basler Nachrichten«.

Nemčija ima zdaj vzdolž turške meje kakih 125 tisoč mož, tretlino vojske, ki je zasedla Bolgarijo, poroča United Press iz Carigrada.

Z obiskom japonskega zunanjega ministra v Berlinu in Rimu bo zagotovljena bodočnost sveta pod vodstvom Nemčije, Italije in Japonske. Politično sodelovanje držav trojne zveze se začneja ob odločilnem koraku Amerike za preprečitev miru in za poskus, da bi se po stranskih poteh rešile kake postojanke demokracije nazadnjaštva, trdi nemški list »Berliner Nachtausgabe«.

Nemški vojak je deležen vse skrbi in pozornosti države, ne le ko je v službi, temveč tudi na dopustu. Ta skrb se izraža v dejstvu, da dobivajo vojaki za dopust več nakaznic za življenje, kakor civilisti. Za 14 dni dopusta ima nemški vojak pravico do 5 kg kruha in polje, 1 kg mesa, pol kg masla, pol kg testenin, ¼ marmalade, ¼ kg stročnic, 400 gr. sladkorja, 200 gr. kavnega nadomestka, 60 gr. kave, 25 gr. čaja, 125 gr. čokolade, 2 jajci ter štiri porcije sira in nekaj mila za brisanje in umivanje. Te zanimive podatke navaja znani nemški ilustrirani list »Signal«.

Bolgarija je včeraj uvedla državni monopol za koroze. Zaradi potreb, ki so jih prinesli zadnji dogodki, je odšel prepovedati sleherni izvoz koroze v tujino, poroča agencija Avala.

Ameriška pomoč more angleški poraz samo odložiti, ker sta Nemčija in Italija vedeli za kaj gre in sta se pripravili. To, kar se je zgodilo te dni v Združenih državah, je bilo mogoče pričakovati samo v tej čudni demokraciji, sodi »Popolo di Roma«.

V Kölnu je umrl, zadet od kapi, kardinal in nadškof Schulte. Doživel je 69 let. Pokojnik je bil ena najvidnejših osebnosti v nemški katoliški Cerkvi.

Uvedba pravičnega reda v lastnih življenjskih prostorih, izključitev vmešavanja v tuje življenjske prostore ter odločno stališče proti vsakemu razširjenju sedanje vojne, to so edini pravi nameni trojne zveze, kakor kaže že dosedanj razvoj, zlasti pristop Bolgarije, pravi poluradno poročilo, ki ga je dal DNB.

Irski obrambni minister je odpotoval v Združene države, da bi nakupil tamkaj orožja, strojev in industrijskih surovin. Zdi se pa, da bo Amerika vojna dajati Irski orožje le pod pogojem, če Irski odstopijo Angležem nekaj pristanišč za obrambo proti nemškim letalskim in podmorničnim napadom, sodi »New York Times«.

Na današnji seji turške narodne skupštine bo zunanji minister Saradzoglu podal važno poročilo o turški zunanji politiki, je povedal snoč ankarški radio.

Vrhovni pooblaščenec maršala Petaina za francosko Afriko, general Weigand, je včeraj odpotoval iz Vichya v Alžir. Po prihodu tja je izjavil, da je francoska vlada odločena za vsako ceno braniti francosko kolonialno posest ter edinstvo med evropsko in izvenevropsko Francijo, poroča DNB.

V Italiji zadovoljivo ravnaajo z angleškimi jetniki, je izjavil angleški vojni minister Margeson, na neke pritožbe v poslanski zbornici, poroča Reuter.

Hude angleške pomorske izgube pretekli teden

London, 12. marca. o. Reuter. Mornariško ministrstvo poroča, da so angleške izgube na morju pretekli teden bile največje v vseh tednih od začetka vojne. Potopljenih je bilo 29 ladij s 148.000 tonami. Od tega 20 angleških, 8 zavezniških in 1 nevtralna.

Začetka vojne je Anglija izgubila štiri milijone ton trgovskega brodograja, nasprotnik pa 3 milijone ton. Angleške izgube so že skoraj v celoti nadomeščene.

V Severni Afriki: Odbili smo nov sovražnikov napad na Džarabub. Lovska letala so zbila neko letalo znamke Blenheim. — V Vzhodni Afriki: Na severni fronti živahno delovanje patrol. Naša letala so v zelo nizkem poletu napadla velik oddelček britanskih mehaniziranih vozil in jih okoli 30 zadela in zažgala. Sovražnikova letala, ki so se skušala približati nekemu našemu letalskemu oporišču, smo napadli s lovci in jih poglani v beg. En bombnik tipa Blenheim smo sestrelili.

London, 12. marca. Reuter: Neke angleška podmornica je potopila italijanski 10.000 tonski parnik. Ponoči so sovražna letala napadla Malto in jo bombardirala. Ubita je bila ena oseba. Sestreljeno je bilo eno sovražno letalo.

Nenapadalna pogodba med Sovjeti in Japonsko, vstop Japonske v vojno ali novo mirovno posredovanje?

Ugibanja in izjave ob odhodu japonskega zunanjega ministra v Moskvo, Berlin in Rim

Berlin, 12. marca. m. Nemški politični krogi pripisujejo velik pomen potovanju japonskega zunanjega ministra Macuoka v Evropo. Macuoka je včeraj zapustil Tokio ter odpotoval najprej v Mandžurijo, od tod pa bo nadaljeval pot v Moskvo. V sovjetski prestolnici se bo ustavil več dni ter bo s sovjetskimi pristojnimi osebnostmi razčistil vsa še nerešena vprašanja med Japonsko in Sovjetijo. Zatrjujejo, da bosta japonski zunanji minister ter sovjetski zunanji minister Molotov podpisala nenapadnalno pogodbo med Sovjetsko zvezo in Japonsko. Iz Moskve bo Macuoka nadaljeval pot v ponsko. Iz Moskve bo Macuoka nadaljeval pot v Berlin, kjer bo tudi ostal več dni ter bo sprejel pri Hitlerju in vseh nemških vodilnih osebnostih. Iz Berlina bo Macuoka odpotoval v Rim in najbrž še v Vichy.

Obisku japonskega zunanjega ministra v Moskvi, Berlinu, Rimu in Vichiju pripisujejo velik pomen. V Berlinu in Rimu se dolgo časa mudita tako imenovani »tehnični« zastopstvi Japonske. Ob prihodu ministra Macuoka bodo razpravljali o

mnoгих vojaških vprašanjih, ki naj poglobijo vojaško sodelovanje med državami trojne zveze. — Splošni položaj na svetu se čedalje bolj razvija v smeri, ki zahteva čim hitreje ne le politično sodelovanje vseh treh držav osi, temveč tudi izvedbo vseh potrebnih priprav za primer, če bi se moralo zaradi oboroženega posredovanja kake tretje države začeti tudi vojaško sodelovanje, ki ga določa trojna zveza, in bi Japonska morala poseči v vojno.

Tokio, 12. marca. o. United Press poroča: Preden je japonski zunanji minister Macuoka odpotoval v Evropo, so ga japonski in tuji časniki vprašali o namenu tega nenadnega obiska. Povedal jim je:

»Nimam nobenega skrivnega poslanstva, seveda pa moram izpolniti važno nalogo. Obisk pri Hitlerju in Mussoliniju mi bo dal dolgo pričakovano priliko, da jima razložim svoj načrt o svetovnem miru, katerega imam pripravljenega že več let.

Poraz Francije na Daljnem vzhodu

Tokio, 11. marca. DNB. Včeraj popoldne so v uradnih prostorih predsednika japonske vlade, kneza Konoje, slovesno podpisali mirovno pogodbo med Siamom in Francosko Indokino.

Na posredovanju Japonske so določili nove meje med Siamom in francosko Indokino. Francija odstopi Siamu okrožje Paklaj in pokrajino zahodno in severozahodno ter jugozahodno od Cambodge. Vse te pokrajine bodo demilitizirane. Otoki ob ustju reke Mekong in Kong, ki so bili do sedaj pod Siamom, prehajajo pod skupno upravo francoske Indokine in Taja. Japonska poročuje za nedotakljivost določenih meja, Francija in Siam pa izjavljata, da bosta spoštovali koristi in zavzemali korektno stališče do Japonske.

Dopolnilna pojasnila o pošiljanju zavezov interniranim Jugoslovanom v tujini

Po razpisu Glavnega odbora društva Rdečega križa v Beogradu z dne 13. februarja 1941 št. A. br. 2489-41, je devizna direkcija pri Narodni banki v Beogradu izdala odobritev, po kateri se more jugoslovanskim državljanom, ki se nahajajo v koncentracijskih taboriščih v Franciji, poslati še sto paketov po 5 kg teže preko pošte v Ljubljani. Te pošiljke bo sprejemal banovinski odbor društva Rdečega križa v Ljubljani. Sleherni pošiljatelj mora izpolniti najprej vse formalnosti glede plačanja carinskih pristojbin in poštne, ker francoske oblasti vračajo netaksirane pošiljke z opombo, da v Franciji ni ujetnikov; za internirance v koncentracijskih taboriščih se pa uporabljajo posebne pravice po ženevski konvenciji.

Posiljka do 5 kg teže lahko vsebuje: eno obleko, en par čevljev, dva kosa perila, ostanek do 5 kg pa življenjske potrebščine domačega izvora, izvzemši fižol, mlo, olje in sladkor.

Amerikanci so vedno večji

Pri zadnjem naboru v Ameriki je šlo pred naborno komisijo 400.000 Amerikancev. Pri teh naborih so komisije ugotovile, da ameriška rasa še prav nič ne misli na propadanje, ampak je vedno močnejša. Vsaj, če sodimo po telesni dolžini in teži. Od leta 1917, ko je tudi Amerika šla v svetovno »plesno dvorano«, pa do danes, se je vsak Amerikane podaljšal povprečno za pet centimetrov, njegova teža pa se je zvišala povprečno za sedem kilogramov. Velik ameriški tehnik »Lifec« pa pravi, da sicer fizično stanje Amerikancev ni tako zadovoljivo. Okrog 40% Amerikancev ima namreč ali preslabe prsi, slabe zobe, kilo ali pa noge »kakor deske«. Vendar pa, če bi šlo zares, bi ti »pomankljivi« Amerikanci na vse te trenutne težave najbrž pozabili in prav po amerikansko udarili.

Krompir na mestni stojnici na Vodnikovem trgu gre prav dobro v denar, saj je jeseni kupljeni krompir že ves razprodan in sedaj mestni preskrbovalni urad na stojnici oddaja samo še krompir, ki ga je pred kratkim dobil. Čeprav je bil ta krompir znatno dražji, ga mestna občina oddaja po ceni 1,75 din za kilogram, ker hoče s poceni krompirjem pomagati prebivalstvu v teh težkih časih pri prehrani, hkrati pa s tako nizko ceno prav uspešno zadržuje draginjo drugega krompirja. Cene krompirja namreč po vsej državi, kjer ga še kaj imajo, naglo naraščajo, ker vsega kupujejo tovarne škroba, saj je po našem škrobu vedno večje povpraševanje v inozemstvu. Mestna občina ima še blizu 60.000 kg krompirja ter je s to količino mestna občina prebivalstvu zajamčila poceni krompir do novega krompirja. Ker ima torej mestna občina dosti krompirja, ga odslej lahko na mestni stojnici na Vodnikovem trgu vsak kupec dobi po 10 kg naenkrat. V Mestni hranilnici pa vrečo s 50 kg krompirja.

Atentat na angleškega poslanika iz Sofije

Carigrad, 12. marca. DNB. Snoči po 10. uri je v spodnjih prostorih hotela »Pera-Palacet« v Carigradu eksplodiral pekleniški stroj, ki je povzročil precej škodo ter zanetil požar, ki pa so ga kmalu zadušili. Bilo je več mrtvih in ranjenih. Voz cestne železnice, ki je ob eksploziji vozil tod mimo, je tudi močno poškodovan.

Zadnje čase so v tem hotelu stanovali zlasti Angleži. V tem hotelu so se naselili tudi nekateri angleški diplomati, ki so zadnje čase prispevali v Carigrad ter več drugih Angležev in Romunov.

Carigrad, 12. marca. o. Reuter. V hotelu »Pera-Palacet« je snoči eksplodiral nekaj bomb, ki so jih neznanci skrili v prilago angleškega poslanika v Sofiji, Rendella. Poslaniku se pri atentatu ni zgodilo nič. Na vlak, s katerim se je angleški poslanik vozil iz Bolgarije, je bil tudi izveden atentat, da bi vlak skočil s tira, kar pa se ni posrečilo.

Dogodki na afriških bojiščih

Nemci bombardirali Malto, Angleži silovito napadli Tripolis

Berlin, 12. marca. DNB. Nemško vrhovno poveljstvo poroča snoči:

Veliki oddelki nemških letal so napadli otok Malto. Posebno ardit so bili napadi na pristanišče La Valetto in na letališče. Bombe srednjega in težkega kalibra so zanetile velike požare. V Severni Afriki so nemška letala bombardirala zbirajoče se britanske čete in kolone motoriziranih vozil. Napad je bil zelo uspešen. Uničili smo več oklepnih in drugih borbanih vozil, mnogo smo jih pa poškodovali.

Kairo, 12. marca. o. Reuter: Angleško letalstvo je že tretjo noč z uspehom bombardiralo Tripolis. Povzročilo je ogromne požare v mestu in v pristanišču. Prišlo je do strašnih eksplozij. V Tripolitani je angleško letalstvo bombardiralo tudi neko

letališče, kjer so na tleh uničili več letal, druga pa hudo poškodovali.

Druge skupine letal pa so izvedle močan napad na italijanske postojanke v Kerenu.

Tudi v Abesiniji se letalstvo udeležuje pri bojih. Sovražne kolone, ki se pomikajo proti Addis Abebi, so bile obstreljevane s streljanci. Zelenica Addis Abeba — Džibuti je bila spet močno napadena. Z vseh poletov so se vse vojaška angleška letala povrnila.

V Abasiniji angleške čete nezadržno prodirajo z juga proti Addis Abebi in se zdi, da se bodo pri napadu na prestolnico združile z abesinsko domačinsko vojsko, ki napreduje od seveda.

Nekje v Italiji, 11. marca. Stefani 177. ital. vojno poročilo pravi:

137. dan vojne med Italijo in Grčijo:

Nekje v Italiji, 12. marca. Stefani: Italijansko vojno poročilo št. 277 pravi: Na grški fronti: V odsekih devete armade patruljno delovanje. V odsekih 11. armade topniško streljanje in krajevni nastopi pehote.

Kaj bi sprožil turški vstop v vojno

Carigrad, 12. marca. m. Po Turčiji se zadnje dni spet čuti znatno pomirjenje, ki je nastopilo v vseh krogih. V Ankari so prepričani, da ne bo prišlo do takšnih dogodkov, pri katerih bi morala Turčija poseči vmes, ker jih ne želi niti Turčija sama, niti država osi. Turčija zavzema tak položaj, da bi njen vstop v vojno povzročil zapletljive velikega obsega, ne samo na Balkanu, temveč tudi na Bliznjem Vzhodu, ker bi Velika Britanija v tem primeru povečala svoje prizadevanje, da pride do uspešnega vojaškega sodelovanja s Turčijo.

Uspehi, izgube, moč in naloge angleškega letalstva

London, 12. marca. o. Reuter: Letalski minister Sinclair je včeraj imel govor o sedanjem položaju angleškega letalstva, v katerem je dejal, da je Anglija zdaj dala v službo nove izpopolnjene bombnike za dolge polete vrste Boenig, Stirling in Halifax, izpopolnjena slovit lovka letala Spitfire in Hurricane ter Hawker-Tornado. Vsa ta letala so dvakrat večja od prejšnjih, še enkrat tako hitra in nosijo trikrat več streliva. V angleških dominionih se uri sedaj 130.000 mladih letalcev 16 do

18 let starih. Moč angleškega letalstva je po strojih in po ljudeh danes dosti večja, kakor je bila pred nekaj meseci. Boj je olajšan. V zadnjih desetih mesecih je bilo uničenih 4250 nemških ter 1000 italijanskih letal, angleški bombniki so 280 krat napadli sovražna letališča, 300 krat ladjedelnice, 470 železniška križišča, 630 industrijske cilje. Na koncu je minister dejal, da bo ameriška pomoč, navzlic trditvam nasprotne propagande, prišla pravočasno, dasi bo še veliko žrtev

Nemški zažigalni in rušilni napadi na južno in zahodno Anglijo

Angleži vsako noč bombardirajo Köln

Berlin, 12. marca. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča snoči: Po nemških letalskih napadih preteklo noč na luko v Portsmouthu so nastali hudi požari. Napad je trajal več ur. Bombe so razdejale pristanišče naprave in važne stavbe. V bližini angleške jugovzhodne obale in pri Bristolu prekopu so nemška letala napadla več trgovinskih ladij. Zadelo so nekaj ladij, dve trgovinski ladiji sta pa nevarno poškodovani.

Berlin, 12. marca. DNB: Angleške letalske sile so izvedle napad na neko mesto v severni Nemčiji. Močno streljanje nemških protiletalskih topov je preprečilo napadalce, da bi vrgli bombe na določene cilje. Brez načrta vržene bombe iz angleških letal so padle na dele mesta, kjer je bilo razrušenih in poškodovanih nekaj hiš. Niti ena vojna naprava ni bila zadeta. Ubilih je bilo nekaj oseb, več oseb pa ranjenih.

V pretekli noči so nemška bojna letala izvedla napad na Birmingham in na neko pristanišče na južnem obrežju Anglije.

London, 12. marca. o. Reuter: Nemška letala so snoči bombardirala mesta v srednji Angliji, seveverozahodni, južnem Walesu ter mesta ob reki Temzi in v Skotski. Hud napad je bil na neko mesto v severozahodni Angliji Val za valom sovražnih letal je prihajal ter metal zažigalne in eksplozivne bombe Gasilec so imeli do jutra v oblasti vse požare. Smrtih žrtev ni veliko. Napad je trajal do polnoči.

V ponedeljek ponoči so Angleži sestrelili osem sovražnih letal. Pilot, ki se je vrnil z nočnega na-

Razburljiv lov sredi Drave

Orožniki so s čolni lovili osumljenko, ki je skočila v vodo

Maribor, 11. marca.

Tekstilna družba v Košakih je prijavila orožnikom, da so bile odkrite večje tatvine v skladišču tovarne in v tkalnici. Iz skladišča sta zmanjkali dve bali hlačeve v vrednosti 8500 din, iz tkalnice pa so tatovi odnesli iz tkalskega stroja 30 metrov natančne blaga za srajce, ki je vredno 500 dinarjev. Tatovi so vlomili v tovarniške in skladiščne prostore skozi okno.

V zvezi s to prijavo so orožniki v Košakih začeli preiskavo ter so osumili dejanja pet oseb, ki stanujejo na Pobrežju. Vseh pet so prijeli ter so jih pripeljali včeraj v Košake, kjer so imeli z njimi ogled na kraju samem v tovarni. Ker pa so bile tudi na Pobrežju v tekstilni tovarni Hugo Stern izvršene podobne vplodne tatvine in ukradenega več blaga, je nastal sum, da je omenjenih pet aretiranih oseb zapletenih tudi v tatvine pri Sternu. Zaradi tega so peljali vseh pet osumilcev — tri moške in dve ženski, danes dopoldne na Pobrežje. Orožniška patrulja jih je spremljala ter so jih peljali čez Dravo s brodom. Sredi Drave pa je prišlo do razburljivih dogodkov, ki so se nato nadaljevali še na bregu.

Med osumljenimi je tudi 25-letna Ivanka Stampar iz Pobrežja. Ko se je v družbo podala na brod, je bila Ivanka najbolj nemirna, ozirala se je

je okrog in ugibala, kako bi jo pobrisala, ker jo je bilo preveč sram, da bi jo orožniki gonili po Pobrežju, kjer jo vsakdo pozna. Naenkrat se je dvignila s sedeža ter se z vso naglico poglajala proti ograji broda, se zavila čez njo in planila v reko. Na brodu je vse otrpnilo od strahu, ljudje so bili prepričani, da si hoče nesrečnica poiskati v Dravi smrt. Toda kmalu se je pojavila spet na površju ter s krepkimi zamahi rezala valove proti kraju. Pa tudi orožniki niso izgubili pismenosti. En orožnik in brodar sta skočila v čoln, ki je vedno privezan za brod ter sta zaveslala za begunko. Ivanka je v Dravi že slaba predla. Četudi zna dobro plavati, je vendar voda sedaj ledenomrzla ter so ji že začele pojmajati moči in najbrže ne bi bila sama dosegla rešilnega brega, da je nista orožniki in brodar kakih 300 m nižje dohitela ter jo potegnili v čoln. Izmučena od napore in mraza je obležala negibno v čolnu. Brodar je naglo zaveslal k bregu, kjer sta deklico z orožnikom dvignila iz čolna ter jo spravila na suho. Tam pa se je začela daviti ter se je videlo, da se je v Dravi dobodra napila vode. Dobroščrni brodar ji je hotel pomagati, da bi se olajšala ter ji je vtikal prst v usta, da bi vodo izbruhala. Pa ga je slabo naletel. Naenkrat je odskočil, kakor da ga je pičila kača ter zakrčal od bolečine. Ko je vtaknil dekletu prst v usta, ga je z vso močjo s svojimi ostrimi zobmi ugriznila.

Zagorje se preoblikuje in širi

Zagorje, 11. marca.

Po veliki svetovni vojni je nastopila nova razvojna doba v naši industriji, ki je na novo zaživela in se zavidljivo razmahnila. Med kraje, kjer je industrija v večji meri angažirana, spada brez dvoma Zagorje, ki je v poslednjih letih dobilo povsem novo lice. Kdor je videl Zagorje pred svetovno vojno, bi ga danes komaj spoznal. Poleg velikih modernih industrijskih naprav je videti po dolini polno novih in lepih hiš, katerih število je v zadnjih letih naraslo skoraj za 200. Napredek v industriji pa ni viden samo v Zagorju samem, ampak je opaziti njegove sledove v vsej okolici. Nastale so velike terenske spremembe. V Potoški vasi se je umaknila cela vrsta hiš, ki je bila ovira v razvoju našega premoženja, med njimi tudi »Frankova« gostilna, katero so lastniki nato zgradili na drugem mestu. Preložen je bila cesta in potok Kotredžica, ki je izpeljana v posebno leso polkrožno korito, edinstveno tehnično delo v prelajenju tekočih voda. S tem je omogočeno izkoriščanje bogatih ležišč najboljšega premoga, ki se nahajajo pod staro strugo potoka. Tudi na Lokah se je morala stara cesta umakniti industrijskim potrebam, potok Medijo pa so prav tako morali preložiti, da delo pri odkopu premoga pod njim ne bi bilo ovirano. Premogokopna družba je odkopila več kmetij tam okrog, oziroma postavila lastnikom lepe nove domove. Staro Zagorje se preoblikuje in se na novo razvija. Nastajajo spremembe na terenu, staro se ruši in gradi novo in lepše. Da vse to ne bi ostalo prikrito poznejšemu rodu, si je zgodovinski krožek Tujskoprometnega društva v Zagorju nadel težavno nalogo, da čimveč takih zanimivosti in za kraj važnih sprememb kolikor mogoče verno ohrani potomcem.

Nad novim loškim rovom, o katerem se je že mnogo pisalo, leži lepa Dolinska domačija, ena najstarejših kmetij v zagorski dolini, z domačim imenom »pri Podrebersku«. Tudi tej domačiji, ki se prikupno smehlja iz sadnega drevja v dolino, bodo kmalu zrahljani zidovi in umakniti se bo morala potrebam industrije. Kdo bi pred 100 in več leti slutil, da se nahajajo globoko doli pod poslopji veliki premogovni zakladi? Od l. 1715, katero obletnico beremo na hiši, je gospodaril tu Podreberski rod Novi čas ne pozna idile in zahteva svojo žrtev. Odbor zgodovinskega krožka je zvedel, da se pripravljajo odkup tega posestva, kar se je do danes že zgodilo v obojestransko zadovoljstvo, in se napotil tja gori, da vzame na fotografsko ploščo tudi ta stari dom s posestvom, preden se porušijo zidovi in se premaknejo prisojna poboja Vinskega vrha. Medtem pa se že čuje ropot vrtnega klavira spodaj v rovu.

Podreberska mama, prijazna in čila žena 70 let, nas je sprejela z vso gostoljubnostjo in povabila v hišo, ki je pred stoletji sprejemala pod svoj krov gambersko gospodo. Za hrastovo mizo je zgovorno pripovedovala nam neznane dogodke iz preteklosti, kar je v mladih letih slišala pripovedovati od svojih dedov. Ustna izročila, ki segajo nazaj za stoletje. Vse, kar vam pripovedujem, je dejala, mi je dobro v spominu, ker sem se včasih zelo zanimala za vse, kar se je kdaj godilo okrog naše hiše. Gotovo, da nam je mama med drugim potožila tudi vse svoje težave in žalost, ker mora zapustiti dom, v katerem je gospodaril njen rod več kakor dve stoletji. Pogovor je nanesel tudi na grad Gamberk in tedaj nam je mama pričela živahno pripovedovati, da je bila prav v tej hiši gamberska sodnija, kjer so bila zaslišavanja in so reševali manjše spore. Prijeto smo

bili presenečeni, ko nam je mama prinesla zadnje cel kup starih listin, kjer smo se uverili, da je vse njeno pripovedovanje resnično. Dobro ohranjene s podpisni in pečati gamberskih lastnikov opremljene listine segajo nazaj do leta 1615. Med listinami je nekaj cerkvenih, kakor tudi obtožba proti Luku Čebulu, katerega dolži lastnik gamberskega gradu, da hujša kmete, zaradi nekkih starih pravic, na upor proti gamberskemu gospodu.

V Mariboru je 1430 ljudi, ki so stari nad 70 let

Maribor, 10. marca.

Novi predpisi glede prehrane, krušnih kart ter mešanja pšenične moke s koruzno so prinesli celo vrsto novih problemov, katere morajo pristojne oblasti reševati. Med te spada tudi kruh za bolnike in stare ljudi, za katere so predvidene posebne nakaznice, na podlagi katerih dobe namesto krušne belo moko. Te nakaznice pa izdaja mesni fizikat. Da bi se pa preprečile zlorabe ter bi se nekateri napravili zaradi belega kruha starejši, kakor v resnici so, je moral prehranjevalni urad tudi za pokrbiti. Na mesnem popisovalnem uradu, kjer imajo zabeležene vse Mariborčane, ko se narodijo pa do poznih let starosti, so napravili sedaj seznam vseh prebivalcev mesta, ki so izpolnili 70. leto. Takih oseb je v Mariboru nič manj kot 1430 — lep dokaz, da je naše mesto zdravo in da dočakajo mariborski meščani visoko starost. Imamo pa v Mariboru od tega števila 1121 oseb, ki so stare od 70 do 80 let, 288 oseb ima 80 do 90 let, 20 nad 90, eden — zdravnik dr. Urbacek pa ima že nad 100 let.

Ljubljana od včera do danes

Lep, prav spomladanski je bil včerajšnji dan, vsak ga je bil vesel. Še veter se nam ni zdel mrzel, le svež je bil in prijeten. Zvečer pa se je nebo začelo vnovič mreniti, sive meglice so se potegnile čez in davi smo že vstali v temno, pusto predpomladansko jutro.

Nameščenci in upokojenci o svojih potrebah

Akcijski odbor, v katerem je 29 stanovskih organizacij nameščenecv in upokojencev, ki imajo svoje sedeže v Ljubljani, je poslal kraljevskemu namestniku dopis, v katerem opozarja na svoj izredno težki gmojni položaj. Državni in samoupravni uslužbenci živijo danes v bedi, njihove plače so globoko pod eksistenčnim minimumom ter so slabše od dohodkov katerega koli drugega delavneja stanu v državi. Stanje je nevarno, to je potrjeno tudi z uradne strani. V istem smislu je govoril na zasedanju letošnjega banskega sveta ban dr. Marko Natlačen.

Podobno spomenico so iste organizacije poslale tudi predsedniku in podpredsedniku kraljevske vlade, ministroma dr. Kulovcu in dr. Kreku ter finančnemu ministru. Poseben dopis je odbor poslal banu, prav tako pa je poslal tudi finančnemu ministru in ministru za prehrano.

Ni dvoma, da bodo upravičene zahteve nameščenecv in upokojencev naletele na razumevanje pri merodajnih činiteljih. V teh časih, ko draginja vse sloje čedalje hujše tare, so državni in samoupravni nameščenci in upokojenci rešeno

Drobne

Zagreb, 12. marca. I. Istočasno s trgovskim ministrom dr. Andresom se je v Nemčiji nahajal tudi predstojnik trgovskega oddelka banske oblasti iz Zagreba dr. Lammer. Bil je navzočen pri odprtju lipškega veleposla, potem pa je obiskal razne gospodarske ustanove v Berlinu in na Dunaju. Govoril je tudi z večjim številom nemških gospodarstvenikov. Po povratku v Zagreb je dr. Lammer izjavil, da je pri razgovorih z nemškimi merodajnimi činitelji spoznal, da v Nemčiji razumejo gospodarske težave, s katerimi se bori banovina Hrvatska. Na izvoz pšenice iz hrvaških krajev Nemci ne računajo, ker vedo, kako slaba je bila lanska žetev. Pač pa računajo na povečan izvoz žive, sadja in povrtnine v Nemčijo. Zanimajo se tudi za morsko ribo, ki naj bi v večjih množinah šla v Avstrijo in Protektorat.

Banjaluka, 12. marca. i. Vrbaska banovina ima načrt, po katerem bo skušala dvigniti prosto stanje v svoji banovini. Na zasedanju banskega sveta je vršilec dolžnosti bana Gojko Ružić povedal, da bodo po načrtu zgradili 400 novih ljudskih šol, seveda pa bo morala v ta namen banovina najeti večje posojilo, katero bi odplačevala v daljši dobi.

Sarajevo, 12. marca. i. Na svoje stroške bo zgradil bolnišnico v Obrenovcu član banskega sveta drinske banovine Aleksander Simonič iz Obrenovca. Mož je bil poslal banu Mihaldu pismo, v katerem sporoča, da bo v svojem rodnem kraju zgradil novo bolnišnico, v kateri bo 40 bolniških postelj z vsemi potrebnimi medicinskimi pripravami in opremo. Pripravljen je dati v ta namen 1 milijon do 1.200.000 dinarjev.

Metla je spravila enega v zapor, drugo v smrt

Maribor, 11. marca.

Pred okrožnim sodiščem v Mariboru je bila razprava zaradi smrtno prometne nesreče. Zagovarjal se je 27-letni šofer Ivan Čurič iz Žižkov, ki je dne 2. septembra lanskega leta do smrti povozil mlado Veroniko Kos. Prav za prav pa je bila glavna povzročiteljica tega žalostnega dogodka — metla. Omenjena dne je kolesarila Veronika Kos iz Moškanjcev po cesti skozi Vičance proti domu. Na kolesu je držala pred seboj metlo, ki jo je nosila iz trgovine. Ko se je tako brezskrbno peljala, je na mostu v Vičancih zadela metla v mostno ograjo, kar je povzročilo, da je Veronika Kos izgubila ravnotežje ter se je lovila s kolesom sem in tja po cesti, da bi ne bila padla. Pri tem pa je popolnoma prešla, da ji drvi nasproti težak, s hlodi natovoren tovorni avto, katerega je sifiral današnji obtoženeč Čurič, ki je vozil hlode iz Rumanecv na postajo v Moškanjce. Tudi Čurič ni pazil dovolj, pa je udaril ravno na mostu s avtom v kolesarsko ter jo podrl na tla tako nesrečno, da so ji kolesa šla čez trebuh ter je obležala pri prči mrtva. Čurič je bil zaradi neprevidne vožnje obsojen danes na 5 mesecev nepogojnega zapor.

Tujskoprometna zveza, Ljubljana, je te dni razposlala vabila za letošnji redni letni občni zbor, ki bo v petek 4. aprila t. l. ob 10 v veliki dvorani Zbornice za trgovino in industrijo v Ljubljani, z običajnim dnevnim redom.

Naša beseda

V zadnjih dveh številkah katoliške znanstvene revije »Cass« je izšel izredno pomemben nabedni sestavek profesorja bogoslovja dr. Janžekoviča. Zaradi tehničnih in danes nadzve aktualnih misli ter poguma, ki ga izraža, bomo članek v nekaj nadaljevanjih celotno priobčili.

ZA UVOD.

Stara pravda je izročena, Matija Gubec je našecan. Božja previdnost je hotela, da se nam je uresničilo to, za kar so v obupnih puntih krvaveli naši očtje: postali smo na svoji zemlji svoji gospodje. Utrjene graščine, ki jih je z žulji naših dedov zidal med nami tujec, razpadajo ali služijo našemu človeku, bira in valpeta ni več, oholi pripteneec ne laja več nad nami. Sodobni smo. Kraljuje nam kralj slovenskega jezika in krvi, našo je vojaštvo od najvišjega do najnižjega, naši so uradniki, naši učitelji, naša duhovščina. Tisoletni sen slovenskega naroda je postal sladka resnica.

Toda svetovne vojne, ki nam je prinesla svobodo, ni konec. Po dvajsetletnem premirju, ki smo ga mi v svoji preprošni smatrali za trajen mir, je vzplamtel znova in vse kaže, da ji ne bo prej konca, dokler ena stran druge tako ne porazi, da bo lahko po svoje uređila svet in si za dolgo dobo zavarovala mir. Zato bo sedanja odločitev mnogo važnejša, kakor je bila ona pred dvajsetimi leti. Živimo res ob odločilni uri. Taki trenutki se v življenju narodov ne ponavljajo. Ljudstvo, ki jih za namudi, je napravilo svojo bodočnost za stoletja, morada za vedno.

Za šleve je res hudo. Ne vedo, kam bi se skрили, kam pobegnili, kako govorili, kam se usmerili, da bi bilo za vse primere prav. Vse jim pride na misel, vse nevarnosti naštevajo, vsa skrivališča poznajo, vse možnosti za beg so preudarili, na vsako hlapčevstvo so se pripravili. Vse jim pride na misel, samo eno ne: kako bi se branili. Zajci!

Za moške značaje, ki ljubijo odgovornost in se ne dajo nesti, naj gre kamor hoče, ampak jim je užitek, da lahko v velikem času vtišnejo življenju petat svoje osebnosti, za take pa je današnja doba kakor nalašč. Danes se živi polno življenje! Danes se dela zgodovina in kuje bodočnost! Ze raste mladi rod, ki bo naš sodnik in ki bo prav tako hevil ali grajal način, kako smo znali prebresti usodne dni, kakor mi sedaj healimo in grajamo rod, ki nam je ob prevaru priboril svobodo, in vse druge rodove, ki so imeli čast voditi usodo naroda v zgodovinskih dneh.

Nikdo se ne more skriti. To dejanje na svetovni pozornici bodo razsvetljevali najmočnejši zarotniki zgodovine, vse, tudi skromne postranske vloge bodo vidne, vsako tih junaštvo, pa tudi sleherna strahopetnost. Čim manj nas je, tem odločljivejši je vsak posameznik.

Zato pa mora biti danes ena skrb nad vsemi drugimi skrbmi, ena sloga nad vsem, kar nas razdaja: da rodu, ki prihaja, ne zapravimo svobode, ki so nam jo predniki priborili s svojo krojo, ampak da jo utrdimo in razširimo na vse brate. Temu cilju hočemo služiti tudi naslednje vrstice. Pišemo kot kristjani za kristjane, vendar se nam zdi, da so naši čakalčki takšni, da se bo vsak človek, ki ljubi domovino, lahko z njimi strinjal. Težko je o svobodi in o domovini pisati tako, kakor ta predmet zasluži. Če bi koga naše misli ne zadovoljile, naj jih blagovoli nadomestiti z boljimi in učinkovitejšimi, pa bo naš namen dosežen.

Vinski sejem v Ljutomeru

Dne 4. marca t. l. je Vinarska podružnica v Ljutomeru priredila svoj trinajsti vinski sejem v lepo ozaljšani dvorani g. Zavrtnika. K otvoritvi se je zbralo mnogo vinogradnikov, gostov in raznih oddelčkov. Predsednik organizacije g. Zemljik je pozdravil vse navzoče, posebej še vse oddelčne goste. Po tem je orisal težki položaj vinarstva. Načelnik kmet. oddelka banske uprave g. inž. Podgornik je pohvalno orisal ljubezen takojšnjih vinogradnikov do gorice. Pozival je navzoče, da vstrajajo in se ne ustrajajo trenutnih težav. Po lepih vzpodbudnih besedah je pozdravil v imenu g. bana in otvoril vinski sejem in razstavo s željo, da bo mnogo uspeha. Na izbiro je bilo 150 vzorcev vse skozi slovenski vin. Kupev je bilo tudi iz vseh krajev Slovenije. Vino so pokušali, si zaznamovali, vprašali po ceni, kupili pa so tokrat malo. Upanje pa je, da bodo kupci še rabili in iskali naše naše vino, da se bo cena vina ustalila in bodo še kupci in razstavljalci prišli na svoj račun.

Belgrad, 12. marca. m. Slovensko planinsko društvo iz Ljubljane prireja v soboto v dvorani Kolarčeve ljudske univerze slovenski planinski večer pod imenom »Slovenija v barvi in pesmi«. Na večeru bo imel krajši govor predsednik Slovenskega planinskega društva dr. Pretnar, nato pa bo pojasnil 280 posnetkov najlepših krajev v Sloveniji dr. inž. Avčin. Poleg tega je na sporedu tudi zbirka najlepših slovenskih narodnih pesmi, ki jih bo zapel slovenski vokalni kvintet iz Ljubljane.

SELDON TRACE

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

»Nazadnje sva se dogovorila, da bo šel Daxbury ponoči v hišo in nama pripravil pot. Zlasti je moral paziti, da je vzel ključ od biblioteko, to je sobe, kjer je telefon. V trenutku ko bo Prince zatopljen v čitanje papirjev, ki jih bo vzel iz blagajne Daxbury, bi ga morala poklicati po telefonu. Ker je Hatherington gluha kot telefon, je bilo zelo verjetno, da bo šel k telefonu sam g. Prince. To se pravi, šel bi iz delavne sobe v biblioteko. A vsa moja naloga je bila v tem, da bi bil ob ugodnem trenutku tam in zaklenil vrata biblioteko. Tako bi napravil prosto pot, da bi si lahko vzel potrebne dokumente.«

»To je bilo res zelo spretno zamišljenje. Toda program se ni izvršil po vaši zamišljili?«

»Res, je zamolklo rekel polkovnik.«

»Prišel sem v hišo Brandon točno ob dogovorjenem času — — — in našel sem ubitega Princea pod odprto blagajno.«

Hadon ga je opazoval z motnim pogledom.

»Vi ste odšli v hišo Brandon. Policija pa ni videla nikogar, ki bi šel tja.«

»Ne morem odgovorjati za malomarnost policistov.«

»Ali vseeno je zelo čudno, da bi bilo to slučajno... Kako si vi razlagate, da

vse ni opazil stražnik?« je blago rekel Hadon.

»Razlaga nima nobene zveze z umorom g. Princea.«

»Kaj mislite, ali bi vam vse to policija verjela?«

»Policija...« je ponovil polkovnik in dal roko za ovratnik. »Te poedinosti gotovo ne zanimajo preveč policije.«

Hadon je nadaljeval:

»Ona bi prav tako prišla do sklepa — kot jaz — da imate vi neko posebno pot do hiše Brandon.«

Polkovnik Datmar je kolebal.

»Ne izgleda, da vas to preveč presenja, gospod Hadon?«

»Ničesar več me ne preseneča, kar se dogaja v tem mestu. Prej bi bila presenečena policija, če bi našla ta skrivnostni vhod.«

Polkovnik je zopet okleval, nato pa pokimal.

»Da, to bi napravilo neprijetnosti. Navsezadnje mi ni niti treba česa skrivati pred policijo. Pa tudi ničesar ne bi pridobila... Ker...«

»Ker niste vi izvršili nobenega od teh umorov!«

»Tako je. Ze sama misel na to se mi zdi smešna.«

Hadon je prikimal, izraz njegovega obraza pa je bil malce ironičen.

»Kako ste našli ta skrivni vhod?«

»Pokazal mi ga je sam Ricardo. Bilo je to še takrat, ko sva bila prijatelja. Skupaj smo večerjali, on pa je malo preveč pil. Takrat je pričel pripovedovati o mladi ženski, ki jo je nastanil v hiši. Rekel je, da je prelepel vse sosedice. Menili so, da je bila ta mlada, lepa dama, zelo pristojna in poštena ženska, ker ga niso nikdar videli, ko je šel k njej. Pokazal mi je takrat neki premakljivi podstavek v dvorani s kipi. Po tej poti je lahko neopažen od svojih slug prišel v lastno klet, a iz nje v klet te moje hiše. Določa tega skrivnostnega prehoda je bilo opravljeno kar se da skrivaj, preden je prišel Hatherington v službo. Vidite, da je bilo to že davno. Seveda, kljub vsej previdnosti, so zvedeli ljudje za to zvezo.«

»A posledice se še danes občutijo,« je rekel Hadon. »Kaj ste napravili, ko ste opazili, da je ubit Prince?«

»V prvem hipu sem mislil kričati na pomoč, ali takrat sem videl v blagajni epise, ki sva jih vzel v hišo domov. Nato sem dokumente, ki so se tkali mene, uničil zaradi Marle.«

»Zaradi Marle?« je ironično rekel dr. Hadon. »Zdi se mi, da ste zagrešili najobčajnejšo tatvino!«

»Res, gospod Hadon, vi imate radi čudne izraze!«

»Ta dokument je predstavjal zelo veliko vso to v korist pokojnega Ricarda!«

S tem ste vzeli Ricardu Dareku precejšen del njegovega premoženja, kar se

mene tiče, sem izpostavljen precejšnji nevarnosti, da me ne osumijo kot pomagača pri umorih, če o vsem tem molčim!«

»Potem je bolje, da opravite svojo dolžnost,« je vzkliknil polkovnik Datmar ves besen.

»Nočem izpolniti svoje dolžnosti, gošpod polkovnik. Obratno, napravil bom vse, kar morem, da bom speljal policijo na krivo pot.«

»A... v interese Marle, ali ne?«

»Da, v interese Marle! Ali moram vas še nekaj vprašati, preden končam ta neprijetni pogovor. Ali mi lahko daste častno besedo, daimate niti pojma, kako je bil izvršen umor g. Princea?«

»Seveda, jaz o tem ne vem ničesar!«

»A Daxbury?«

»Niti Daxbury ne ve nič!«

»On ve za tajni prehod v hišo Brandon! Če bi se izblebetal, bi to oba mnogo veljalo.«

»Daxbury ne bo ničesar rekel! Plašljiv je kot zajec,« je prezirljivo rekel polkovnik. »Če se lahko zanesem na vašo iskrenost, potem sem gotov, da se ta zadeva ne bo raznesla!«

»Lahko name računate, zaradi Marle!«

Bila je že noč, ko se je usedel v svoj avto. Na njegovem obrazu se je brala zaekrbljenost in pobitost. Ko se je vrnil domov, mu je služkinja povedala, da se sedaj ni prišla miss Bugh iz svoje sobe.

Za miss Bugh je predstavljala nedelja cel niz tradicionalnih obveznosti. Niti na svetu je ne bi moglo odvrniti, da bi sprejela običaja. Celo njen skrivnostni beg v sobo, zapor, v katerega se je sama obsodila, je tega dne prenehal.

Bilo je pravo olajšanje za mlado služkinjo, ko je videla miss Bugh, da je prišla k zajtrku. Zdelo se je, da je prišla k sebi. Pripravila je čaj in kos elanine za doktorja. Nato je tudi sama dobro zajtrkovala, potem pa je odšla v svojo sobo. Morala se je še obleči, da bo šla v cerkev k službi božji.

Tišina in mir kot se spodobijo v nedeljo, je vladala v Plathu — kot povsod v vseh mestih Anglije. Prijeto z onjenje se je slišalo iz vseh cerkva. Miss Bugh je polahko korakala. Bila je vzor britanskega konservativizma in dostojanstvenosti.

Temu svečanemu nastopu sta bila pojava brigadirja Bramleya in inspektorja Guidulpha pravo nasprotje. Ni čudno, da je bilo miss Bugh malo neprijetno, ko sta ji zastavila pot.

Brigadir jo je ljubezljivo pozdravil.

»K doktorju greva, a če nama tudi vi posvetili nekaj trenutkov, bi bila zelo srečna!«

»Miss Bugh se je namršila.«

»Gospod brigadir, saj vidite, da sem se odpravila k službi božji!«

»Da, gospodinja, a zelo žal mi je...« je rekel z neizprosno strogostjo.

»Če grete k doktorju in me tam počakate? Ko mine služba božja, bom imela čas za pogovor. A po mojem mišljenju ne bi bilo treba opravljati v nedeljo nobene policijske preiskave.«

XXI. POGLAVJE

Skrivnost miss Bugh

Dan potem, ko se je vrnil Hadon iz bolnišnice, je bila nedelja,

Od tu in tam

Novo veliko reprezentativno palačo si bo zgradila v Zagrebu banska oblast. Palača bo stala v zgornjem mestu in bo njena zunanjsčina popolnoma v skladu z vsem okolišjem. Gornje mesto je središče Zagreba, okrog tega jedra se je zgradilo ostalo mesto. Zraven palače bo posebna hiša, v kateri bo stanovanje za hrvaškega bana z vsemi reprezentativnimi prostori. Posebna komisija, v kateri so bili zastopniki banske oblasti, tehnične fakultete banske oblasti, Akademija znanosti, društva inženirjev in inženirske zbornice so si ogledali prostor in dali navodila za obliko in zunanjsčino novih zgradb. Graditi bodo začeli že letos.

Tajnik Samostojne demokratske stranke Sava Kosanović je izdal na strankine pristaje na Hrvaškem in v ostalih delih države odprto okrožnico, v kateri povdarja, da je sporazumska politika ojačila državo v vsakem pogledu in da si je naša država ohranila neodvisnost in spoštovanje v zunanjem svetu prav zaradi sloge med Slovenci, Hrvati in Srbi. Dalje pravi, da politika sporazuma ni bila kakšna domača hrvaška politika, pač pa državna politika in vse, kar ljubi to državo, se mora znati na skupni delovni črti. Poseben povdarek složenemu sožitju pa vidi Kosanović v imenovanju Srba dr. Svetozarja Ljvkovića za hrvaškega podbana. Svojo okrožnico zaključuje z besedami, da sedaj ni čas za drobniarje, pač pa za skupno delo vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, zbranih okrog narodne dinastije Karagjorgjevičev.

66 milijonov dinarjev znaša proračun moravske banovine. Od lanskega leta se je povečal za 14 in pol milijona dinarjev. V svojem začetnem govoru na zasedanju banskega sveta je ban Krasojevič rekel, da banovina za pokritje novih izdatkov ne bo povečala nobenih davkov, pač pa bo primanjkljaj pokrila z državnim podpora in z deležem od skupnih banovinskih trošarin. Obenem pa se banovina poteguje za večje posojilo, s katerim bi pokrila najnujnejše potrebe na zdravstvenem in prosvetnem polju. Največjo postavko v proračunu zavzema prosvetni oddelek, nato sledi socialni, nato tehnični in potem kmetijski.

Veliko akademsko menzo belgrajskega vseučilišča so pred nekaj dnevi odprli. Zanj so zgradili popolnoma novo poslopje na zemljišču, ki je last univerze. Zamisel za ustanovitev skupne akademске menze je bila podana že pred petimi leti. Šele tedaj, ko je bil za prosvetnega ministra Dimitrije Magarašević, je država dala za menzo 4 milijone dinarjev. Vsa stavba pa je veljala z opremo vred šest in pol milijona. Prosvetno ministristvo je potem dalo še 750.000 dinarjev za obratni kapital. Menzo vodi poseben odbor vseučiliških profesorjev. Akademiki dobe dobro kosilo in večerjo mesečno za 350 dinarjev, čeprav veljata oba obroka za menzo dvakrat toliko. Razliko bodo poravnali iz posebnih skladov in iz podpovr javnosti.

Huda družinska žalostga se je odigrala v vasi Skela pri Obrenovcu. Kmet Borisav Marković je zaradi ljubosumnja začel zadnje čase trpinčiti ženo, čeprav sta se bila dolga leta krasno razumela. Ker bi moral oditi za več dni od doma, ga je ljubosumnost se bolj pograbila. Zjutraj pred odhodom je poklical svojo ženo. Veró in ji brez besede zadržal nož v prsa. Žena je padla vsa okrvavljena, Marković pa je nato še sebi prerezal grlo misleč, da je tudi žena mrtva. Toda njena rana k sreči ni bila smrtna. Ko so jo zaslili, ni vedela povedati pravega vzroka za žalostga.

Nevesto je ženinu sredi ulice odpeljal brivec Milan Milošev iz Pančeva. Več let je hodil z Gjurgjevko Kovačević in tudi njena mati je bila sprva zanj. Toda kasneje se je premislila in začela svoji hčerki pridobivati drugega ženina, nekoga ključavničarja. Dekle se je materinemu pritisku vdalo in se domenilo za poroko. Ko pa sta bila z ženinom na poti v župnišče, ju je srečal brivec s svojimi prijatelji. Preslepili so ključavničarja in mu odvedli nevesto. Ključavničar in dekletova mati sta več dni iskala Gjurgjevko in jo nazadnje našli. Brivec je moral zaradi svojega dejanja v zapor, med tem pa je materin načrt uspel. Hčerka se je poročila s ključavničarjem.

Veliko nesrečo je v delu Tetova v Južni Srbiji povzročilo poljenje zemlje. Pred nekaj dnevi so ljudje začeli opažati, da se je pod njimi začelo nekaj premikati in stene hiš zibati. Kmalu so se pojavile razpoke v stenah, ljudje pa so morali izpod ruševin se hiš pobežniti na prosto. Gornja plaet zemlje na celem obronku, na katerem stoji del mesta, je začela polzeti v dolino. Posebna komisija si je prišla ogledat škodo in je ukazala izprazniti vse hiše, ki stoji na ogroženem terenu. Če se bo zemlja pomikala še naprej, bo škoda velikanska, posebno se zato, ker so ljudje tam revni in si tudi ne znajo pomagati iz stiske.

Epidemija trebušnega legarja se je v velikem obsegu pojavila v vojvodinskem mestu Srbobranu. V nekaj dneh so ugotovili 226 obolenj, od katerih se je pet končalo s smrtnim izidom. Banskega uprava je takoj odpelala zdravnike, da so bolne ločili od zdravih in jih odpotali v bolnišnice. Ker pa se je epidemija pojavila v tako velikem obsegu, so naredili tudi zasilno bolnišnico za 100 bolnikov. Komisije so začele pregledovati vse vodnjake, ker mislijo, da so razne podtalne vode povzročile okuženje vodnjakov. Vse večje gostilne in gostinske lokale so desinficirali enako pa tudi stanovanja vseh bolnikov. Računajo pa, da se bo število obolelih še povečalo in da bo potrebna večja zdravniška pomoč. Za sedaj eta prišla na pomoč poleg domačih zdravnikov tudi dva specialista iz Beograda.

Zadnje deževje je povzročilo poplave blizu Bosanske Gradiske. Sava se je razlila in preplavila vse ozemlje od Bosanske Gradiske do Okučanov v dolžini 14 km. Na nekaterih mestih je voda globoko čez meter. Pa tudi druge manjše reke v bosanski Posavini so se razlile in preplavile večje dele plodnih zemljišč. Dalje so prestopile bregove reke Una, Bosna in Ukrica.

Zaradi svoje 14-letne žene je ubil tekmeča. Ali Zumber iz Peči v Srbiji. Čeprav precej prileten, se je nedavno oženil s 14-letno Sabo. Mlada žena pa se je hitro naveličala starca in se je rada shajala z mladim Muhamedom Ismailom. Končno je k nje-mu tudi pobežnila. Ali si je hotel priboriti ženo nazaj, toda preden se je pravda na sodniški končala, je sklenil tekmeča odstraniti. Sredi mesta ga je dopolne dohitel in ga s sekiro pobil do smrti. Takoj nato se je šel javit orožnikom.

Odvetniški pripravnik se že dalj časa bori za izboljšanje svojega gmojnega položaja. Posebno se bori proti dolžbi, da morajo imeti za seboj po najmanj pet let pripravljane dobe, preden smejo odpreti svojo odvetniško pisarno. Zahtevajo, da se ta čakalna doba skrajša na tri leta. Posebno pa se zavzemajo za zvišanje svojih plač. Zanimivo je namreč, da je mnoge odvetniških pripravnikov, ki ne dbe za svoje delo več kakor 1000 dinarjev mesečno. To je torej plača, ki je nižja kakor steh-hernega delavca ali najnižjega zasebnega nameščenca.

Strel na kolodvoru - pred velikim senatom

Ljubljana, 12. marca. Zaradi strelav na stražnika pred velikim senatom, kako to mogoče? Točno! Znameniti člen 1 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi vsebuje zločinstva, ki jih mora soditi edino le kazenski senat petih sodnikov. V točki 7 vsebuje ta člen tudi zločine proti varnostnim in oblastvenim organom. Za usmrtilive stražnika ali orožnika je določena smrtna kazen ali dosmrtna ro-bija. Za zločin samega poskusa usmrtilive teh oseb je določena najvišja kazen 20 let robitve. Po tem členu je obtožen rokavnač Haece, ker je ustrelil orožnika Medena in ker je 5 krat streljal na orožnike. Zakonodajalec je imel namen varovati varnostne organe pred atentati in strelji.

Veliki senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Ivan Kralj in so bili v njem kot sosedniki gg. Ivan Brelji, Rajko Lederhas, dr. Julij Fellahar in Josip Zorko, je večeraj obravnaval o treh streljih, ki so bili svoj čas oddani na glavnem kolodvoru in v vratarjevi sobi v navzočnosti stražnika Josipa Zorca. Strelji so takrat vzbudili mnogo senzacije. Aretran je bil nato mladenič, kd so ga potem spoznali za drznega vlomilca.

Zločina poskušene usmrtilive stražnika je bil obtožen še dokaj čedno oblečen Anton Rodič, fant srednje, šibke postave, po poklicu knjigoveški pomočnik, doma iz Velikega Gabra na Dolenjskem, star 24 let. V kazenskih knjigah je zapisan kot potepuh, delomrže in drzen vlomilec. Bil je že večkrat zaradi tatvine kaznovan, pred leti je dobil 1 leto in 10 dni strogega zapor. Tam v Novem mestu je bil lani 9. avgusta obsojen zaradi raznih vlomnih tatvin na 9 mesecev strogega zapor. Kmalu po sodbi je bil oddan v novoemško bolnišnico, ker je simuliral hujšo bolezen. Ze 12. avgusta nato je pobežnil iz bolnišnice in se 5 mesecev klatil okrog po raznih krajih Slovenije.

»Črni« potnik v vlaku

Bilo je 16. januarja letos. Ob 23.25 je pri-vozil na glavni kolodvor mariborsko-zagrebski potniški vlak. Pri vratarju Bizjaku je oddal vozni listek srednjevelik mladenič, oblečen v sivo suknjo. Vratar je bliskovito pregledal listek in upo-tovil, da je listek določen le do postaje Litija, torej se je potnik — lastnik listka »črno« vozil od tam do Ljubljane. Mladenič je bil že od njega več korakov oddaljen. Vratar ga je hitro poklical in stražnik Zorec mu je pomagal, da sta mlade-niča pridržala. Fant bi moral doplačati za vožnjo 33.50 din. Imel je samo 30 din. Izprosil si je, da je odšel na stranišče. Kmalu nato je Rodič popo-lnoma mirno odšel v vratarjevo sobo, da bi ga tam stražnik perlustriral in legitimiral. V sobi pa je naenkrat od Rodiča padel na tla lep brow-ning. Fant še je hitro sklonil, pograbil za revol-ver, tudi stražnik se je sklonil. Bil je stražnik toliko uren, ko je padel prvi strel v tla, da je Rodiča prijel za zapestje. Vratar pa ga je od za-daj zagrabil čez hrbet. Padla sta še dva strela, ki sta odletela v zid. Nato je bil Rodič odveden na stražnico. In po zaslišanju je bil izročen so-dišču, kjer se je nadaljevala preiskava.

Zaradi javnega nasilja - obsojen na 1 leto

Zločina poskušene umora stražnika obto-ženi Rodič je priznal v bistvu dejanje, da je stre-ljal, toda izgovarjal se je in sodnikom velikega senata zatrjeval, da ni imel namena streljati na stražnika. Browning se je slučajno sprožil. Omenil je: »Imel sem 2 browninga, ki sem ju kupil na meji.« Predsednik: »Zakaj kar dva?« Obtoženeec:

Med ameriškimi Slovenci

V Clevelandu je zadela srčna kap rojaka Franka Kalina v starosti 52 let. Doma je bil iz vasi Place, občina Sv. Križ na Vipavskem. Zapušča soprogo Angelo iz Dobravca na Primor-skem, sina in dva hčeri.

Tam je umrla tudi Marija Godec, rojena Sa-dar, v starosti 57 let. Doma je bila iz vasi Krka pri Stični na Dolenjskem in je prišla v Ameriko pred 34 leti. Zapušča moža in sina. — Nadalje so umrli v Clevelandu: rojak Gregor Marolt v sta-rosti 68 let. Pokojnik je živel v Ameriki 88 let. Doma je bil iz vasi Ravne pri Blokah. — Anton Pezdirc, star 53 let. V Ameriko je prišel pred tri-desetimi leti. Doma je bil iz Metlike na Dolenjskem. Zapušča soprogo Alice, rojeno Štamfel. — 20 letni Rudolf Sturm iz East 159th street. Zapu-šča očeta Andreja, ki je doma iz Gradišča na Pri-morskem. — Henrik Kodelja, 55 let star. Doma je bil iz Dupelj, župnija Vrhpolje na Notranjskem. V Ameriko je prišel pred 33 leti. Zapušča soprogo Terezijo. — Mary Mrhar, 41 let stara. Pokojna je bila doma iz Dolenje vasi pri Ribnici na Do-lenjskem. V Ameriko je prišla pred 20 leti. Njen soproj je umrl pred 13 leti. Zapušča dva sinova. — Frank Strrekar, star 65 let. Pokojnik je bil doma iz Dolenje vasi, fara Polica pri Višnji gori na Dolenjskem. V Ameriko je prišel že leta 1898. Zapušča poleg žene tri sinove in tri hčere.

V Pueblu, Colo, je umrl rojak Mr. Udir, ki je živel na farmi. Dosegel je visoko starost 84 let. V Springfieldu Ill. je umrla Ana Bezgovšek, stara 18 let. Rojena je bila v Springfieldu.

V Ely, M'n, je umrl Matija Kapš, doma od Semiča v Beli Krajini.

W Pueblu, Colo, je umrla Ana Hren, stara komaj 15 let. Oče je doma iz Kompolj, Dobre-polje, mati iz Dolenjske.

V Library, Pa, je umrl po kratki boleznj ro-jak Mr. Frank Bolte.

V East Helena, Mont, je umrl rojak Anton Sašek v starosti 57 let. Doma je bil iz Šmihela-Stopiče pri Novem mestu na Dolenjskem.

V Stump Creeku, Pa, je umrla Angela Poje, rojena Zakrajšek. Bila je vdova, stara 42 let. Zapu-šča dva sina in dve hčeri. Doma je bila iz vasi Gradišča pri Kočevju na Dolenjskem.

V Gross Valley, Calif., je umrl Mihael Grivec, ki je bil star tukajšnji naseljenec. Doma je bil iz Srednjega Lipovca pri Zužemberku na Dolenj-skem.

V Star Cleyju W. Va., so našli pod mostom mrtvega rojaka Jakoba Tekavca, katerega so po-grešali že dolgo. Ne ve se, ali se je zgodila ne-sreča ali je postal rojak žrtev zločina. Tekavce je bil star 68 let in je živel v Ameriki 35 let. Doma je bil v Storovem pri Sv. Trojici na Blokah. Zapu-šča tri sinove in tri hčere.

Še iz zagorske pošte. Minule dni je bila na-novo vpeljana dostava pošte za kraje Podkraj-Repnik ter Potoško vas in Šjanovno. S tem se je izpolnila dolgoletna želja prizadete občinstva. Kot novi pismonoša za omenjeni vasi je bil po-stavljen g. Lorber Jože.

S strani poštne uprave v Zagorju prihajajo pritožbe, da razni upokojenci, ki prejemale svoje pokojnine nakazane po pošti, ne javljajo nakazo-valcem točnega naslova. Ta površnost povzroča poštnim dostavljalcem obilo nepotrebnega dela in iskanja, upokojenci pa prav tako včasih je zato ne prejmejo pravočasno svojih pokojnin. Kdor bi bil po prednjem prizadet, naj čimprej ta pogršek popravi.

»Tam na meji sem ju kupil po ceni in sem ju nameraval v Ljubljani dražje prodati.« Zakaj ste pobežnili iz novomeških zaporov? Obtoženeec kratko: »Zato, ker sem bil po nedolžnem zaprt.«

Priči stražnik Josip Zorec in vratar Josip Bizjak sta v vseh podrobnostih opisala, kako se je dogodek s strelji razvil na kolodvoru. Senat je na podlagi teh opisov prišel do mnenja, da Ro-dičevega dejanja ni mogoče kvalificirati kot kak poskus usmrtilive stražnika, torej kot zločin po členu 1, točka 7 zakona o zaščiti države, marveč le kot prestopok poskušene javnega nasilja po § 27 k. z., da je poskušal stražnika ovirati pri njegovem službenem poslu.

Anton Rodič je bil zato po zadnjem para-grafu obsojen na 1 leto robitve. Po sodbi Rodič: »Gospod predsednik, prosim za odlog kazni!« Predsednik: »Ni mogoče! Potem bi vas povsod iskali, ostanite tu.«

PROFESORJI ZA NEOVIRANO NAPREDOVANJE V SLUŽBI

Belgrad, 11. marca. m. Omega in devetega t. m. je imela glavna uprava Jugoslovanskega profe-sorskega društva sejo, na kateri so bili tudi med drugim sprejeti naslednji sklepi:

1. Z obžalovanjem poudarjamo težko gmojno stanje, v katerem poleg drugih uradnikov žive tudi profesorji srednjih in strokovnih šol v seda-njih gospodarskih razmerah.

2. Plenarna seja z zadovoljstvom ugotavlja, da napredovanje in resoru prosvetnega ministristva poteka pravilno in brez zastoja. Nadejamo se, da se bo hitro in v celoti izvedlo tudi v ministristvu za trgovino in industrijo. Izražamo upanje, da bo-sta prosvetni minister in minister za trgovino in industrijo storila vse, da se še prej, predno bo izdan novi uradniški zakon, z uredbo z zakonsko močjo odstranijo omejitve, ki danes dejansko one-mogotajajo profesorjem napredovanje v 3-II.

3. Vsi člani se strinjajo v tem, da pravičnost zahteva, da se čimprej uredi tudi položaj bivših začasnih predmetnih učiteljev, katerim je treba priznati za njihovo skupino tudi leta, ki so jih prebili v tem svojstvu ter jim naknadno urediti položaj v službenih letih.

4. Glavni upravi stavlja v nalogo, da tudi v bodoče stori vse, da se popravijo vse krivice, ki so bile prizadejane našim članom in dodaj še niso bile popravljene (odpusti, upokojitve, preme-stitve in podobno).

5. Plenarna seja soglasno izreka priznanje pri-zadevanjem Osrednjega odbora organizacije državnih uslužbencev in predsedniku Todorju Di-mitrijeviču, da se zboljša položaj vsem državnim uslužbencem in upokojencem. Delo v »ej stierji je trela nadaljevati še z večjo vnemo in težnjo, da se okoli osrednjega odbora zbere tudi tiste organiza-cije, ki dodaj z njim še niso sodelovale.

6. Plenarna seja daje poblastilo glavni upravi, da dogovorno z jugoslovanskim učiteljskim zdru-ženjem sestavi in objavi izjavo, ki naj poda njihove poglede na današnji narodni položaj in na dolž-nosti, ki jih ta položaj zahteva od voditeljev in rodoljubov.

ŠPORTNE VESTI

Plavalni tečaji SK Ilirije

Še ni povsem skopnel sneg niti v naših doli-nah, toda SK Ilirija že spet začneja s svojimi red-nimi plavalnimi tečaji v svojem zimskem kopali-šču. Redni treningi se prično že prihodnji teden, to je v četrtek, 20. marca. Plavalni tečaji SK Ilirije bodo dvakrat tedensko in sicer v ponedeljkih in četrčkih. Prijavnina znaša kljub zelo povišanm režijskim stroškom samo 120 din. Tečaji bodo tra-jali od 20. t. m. pa do 10. maja.

Vsi oni, ki so obiskovali te tečaje, vedo, kako koristne in udobne so ure, ki so jih prebili v kopališču. Strokovno vodstvo tečajev in prijetno tem-perirana voda in prostor sta jamstvo, da boste od tečaja imeli mnogo užitka in koristi.

Ker je prostor v kopališču omejen, bodo prišli v prvi vrsti oni v poštev, ki se bodo prijavili prej.

Prijave se sprejemajo pri blagajni kavarne Evrope.

Srednješolsko smučarsko prvenstvo

Srednješolsko prvenstvo v slalomu, teku in skokih za leto 1941, bo v Planici v okviru »Mla-dinskih dnevo«. SK Ilirije 15. in 16. marca t. l.

Odhod v Planico v soboto z jutranjim vlakom v spremstvu g. Merčuna, profesorja I. drž. moške realne gimnazije. — V soboto teki, v nedeljo sla-lom in skoki na 25 m skalalnici. Skupno preno-čišče brezplačno. Prijave naj odda vsaka šola skupno Dravski oblasti FS v Ljubljani, Vegova ul. 4. — Tekmovalci bodo dobivali po tekmah okrepčila, vendar naj prinesejo hrano s seboj.

Prvo darilo je trajno prehodno pokal, dar SK Ilirije. Osvoji ga gimnazija, katere moštvo zma-ga v slalomu. Brani ga Srednja tehnična šola.

Prijavljajte se pri svojih podružnicah FS. — Tekme naj bodo praznik smučarjev-srednješolcev! V soboto, 15. t. m. za tekmovalce ne bo pouka. SK Planina — ženska lahkootletska sekcija. Vabimo vse članice, da se udeležijo sestanka, ki bo jutri, v četrtek, 13. t. m. v Akademskem domu na Miklošičevi cesti ob 6 zvečer.

Kamnik

Lovsko društvo v Kamniku je imelo svoj tretji redni letni občni zbor v nedeljo 9. marca t. l. v Kamniku. Udeležba je bila zadovoljiva. Prisotni člani so pazljivo in z zanimanjem po-slušali poročila društvenih funkcionarjev. Raz-prava je bila živahna in stvarna. Zbor je skoro o vseh predlogih sklepal soglasno. Za pred-sednika je bil ponovno soglasno izvoljen gospod dr. Trampuž France, odvetnik v Kamniku. Odbor je bil delno obnoven z izvolitvijo treh odbor-nikov gg. Hribarja Pavla, posestnika v Palov-čah, Skofica Ivana st., posestnika na Vrhpolju, in Vaharja Antona, posestnika in ključavničar-skega mojstra v Mengšu. Občni zbor je izglaso-val tudi dve resoluciji za obrambo zajca in zaščito našega gozda. Za delegata za glavno skupščino Zveze sta bila izvoljena gg. Adamič Josip, industrijec v Domžalah, in Skofic Ivan st., posestnik na Vrhpolju. Občni zbor je so-glasno sprejel še več predlogov za zaščito ko-ristne divjadi in za uspešno pokončevanje dla-kastih in pernatih škodljivcev.

Belgrad, 12. marca. m. Belgrajski radio in kulturno prosvetni oddelek Jugorasa sta priredila snovi koncert za delavce. Udeležili so se ga med številnimi drugimi tudi ministrski predsednik Dragiša Cvetković, prosvetni minister dr. Miha Krek, ministri Nikola Beslić, Danilo Vulović in Dušan Pantić ter belgrajski župan Jevrem Tomić.

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer-sko stanje	temperatura		Veter	Pada-vine	
		naš. srednj.	naš. min.		m/m	vrsta
Ljubljana	762.0	14.0	3.8	84	10	NE ₁
Maribor	763.2	13.0	1.0	90	10	W ₂
Zagreb	756.0	14.0	4.0	70	5	WNW ₁
Belgrad	756.3	14.0	3.0	70	4	W ₁
Sarajevo	759.9	13.0	0.0	80	6	0
Vis	759.2	10.0	5.0	90	10	SSW ₁
Split	758.6	11.0	7.0	80	7	NNE ₁
Kumbar	759.4	14.0	8.0	80	10	ENE ₂
Rab	759.7	10.0	7.0	90	10	S ₂
Dubrovnik	758.7	13.0	5.0	80	10	SSE ₁

Vremenska napoved: Pretežno oblačno in spremenljivo vreme. Temperatura se bo nekoliko dvignila.

Koledar

Danes, sredi 12. marca: Gregor I. Četrtek, 13. marca: Kristina, d.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra c. 78.

Po znani in nezani srednjeveški Ljubljani nas bo v svojem predavanju na Ljudski univerzi pope-ljal danes univ. prof. g. dr. Milko Kos. Predavanje bo ob 20. uri v mali dvorani Filharmonije, Kongresni trg. Vstopnine ni.

Za kanalizacijo mesta je mestna občina razpisala manjša dopolnilna dela, ki bodo veljala do 200.000 dinarjev. Končana je kanalizacija Trnovega in tudi kanalizacija Tyrševe ceste, kar je mestno občino veljalo 2 milijona din. Tlakovanje Tyrševe ceste se torej lahko vsak dan prične. Pravkar je mestna ob-čina oddala veliko kanalizacijo na Kongresni trg po-daljšane Šubičeve ulice. Na kanalizacijo bo priklju-čena vsa okolica Šubičeve ulice in severna stran Kongresnega trga, kjer se bo kanalizacija združila s kanalizacijo Wolflove ulice. V kratkem začne s temi deli, ki bodo veljala nad 400.000 din.

Neimenovani dobrotnik je daroval za revno družino v Hrenovi ul. 50 din. — Bog plačaj!

Prosvetno društvo Ljubljana-Sv. Peter priredi v sredo, 12. t. m. ob 20 za vse odede skioptični predavanje o pasijonskih igrah v Oberamergau-u. Predaval bo g. ravnatelj Zor.

Podružnica SVD Šiška. V četrtek 13. t. m. ob pol osmih zvečer bo predaval v deški ljud-ski šoli v Sp. Šiški gosp. inž. Levstik Josip, mestni kmet referent o gnojenju vrtoev, od česar je odvisen letni pridelek.

Bachov koncert za dve violini bosta izvajala na akademiji v petek, dne 14. t. m. priznana naša violinista docent Karlo Rupel in prof. Leon Pfei-fer. Spremljal ju bo komorni orkester državne Glasbene akademije ljubljanske pod vodstvom di-rigenta prof. dr. Danila Švare. Poleg tega bo iz-izvajal violinist Karlo Rupel ob spremljevanju pia-nista Marjana Lipovška še tri skladbe in sicer Adamičev: Andantino, Elgarjev: Capricieuse in Paganinijevo: Sonato. Ostali deli sporeda bodo iz-polnili recitatorji: Mira Danilova, Lipah Fran in Sever Stane, operna pevka Valerija Heybalova in solopisec Moharjeva Erna ter Pilato Boris. Na akademiji bo sodelovala tudi znana zagrebška pianistka ga. Dora Gusičeva. Akademija bo v veliki Filharmonični dvorani. Začetek ob 20. Pred-prodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

Pij XI. in kartuzijanski red. Str 15. S pošt-nino 2 din. Izdala Kartuzija Pieterje, pošta St. Jernej. 1941. — Novemu cerkvenemu zakoniku (C. J. C.) so tudi kartuzijanci prilagodili svoja redovna pravila, ki jih je potem l. 1924. odo-bril in potrdil sv. oče Pij XI. Ob tej priliki je izdal Pij XI. apostolsko konstitucijo, ki jo pri-naša ta knjižica v slovenskem prevodu. — Ta apostolska konstitucija je velike važnosti, ker v njej načelno govori veliki misijonski papež Pij XI. o pomenu kontemplativnega kartuzijun-skega reda za naš čas. — Priporočamo to knji-žico, ki je tako polna globokih misli samega vrhovnega poglavarja sv. Cerkve o kontem-plativnem življenju, ki more biti velike koristi za vsakega.

Za letošnjo veliko noč bo vsak zaveden Slovenec poslal svoja voščila prijateljem in pa znanec na umetniških razglednicah, ki jih bo izdala naša Slovenska straža.

Ljudska knjižnica v Ljubljani, ki posluje na Miklošičevi c. 7, je spremenila svoje uradne ure za občinstvo sledeče: vsak dan izven pra-znikov in nedelj je odprta za občinstvo od 10 do 12 in od 4 do 7. Založena je z najnovejšimi slovenskimi in nemškimi povestmi in romani. Izposojuje tudi na deželo.

Prihodnja dramska novost »Dorothea Anger-man« se pripravlja v Malčevi režiji.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Sreda, 12. marca: »Brez tretjega«. Izven. Pro-slava 40 letnice umetniškega dela Hinka Nu-čiča in gostovanje Vike Podgorske, članov zagrebške Drame.

Četrtek, 13. marca: »Brez tretjega«. Red Premi-erski. Gostovanje režiserja Hinka Nučiča in Vike Podgorske, čl. zagrebške Drame.

Petek, 14. marca: »Brez tretjega«. Red B. Go-stovanje režiserja Hinka Nučiča in Vike Podgorske, članov zagrebške Drame. Sobota, 15. marca: »Zapri vrata«. Izven.

Opera. — Začetek ob 20.

Sreda, 12. marca: »Sabska kraljica«. Red Sre-da. Gostovanje Josipa Gostiča, tenorista za-grebške Opere.

Četrtek, 13. marca: »Hlapec Jernej«. Red Če-trtek.

Petek, 14. marca: Zaprt. Sobota, 15. marca: »Hlapec Jernej«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

RADIO

Program Radio Ljubljana

Četrtek, 13. marca: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Iz znanih oper (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Na-povedi — 13.02 Domači trio — 14 Poročila — 17.30 V razvedrilo igra Rad. ork. — 18.40 Slo-venščina za Slovence (dr. Rud. Kolarič) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Nac. ura: Bel-grad govori — 19.40 Plošče — 19.50 Deset mi-nut zabave — 20 Klavirski koncert ge. Dore Gusič — 20.45 Koncert Rad. ork. — 22 Napo-vedi in poročila.

Konzervirana kri je prav tako dobra za transfuzijo

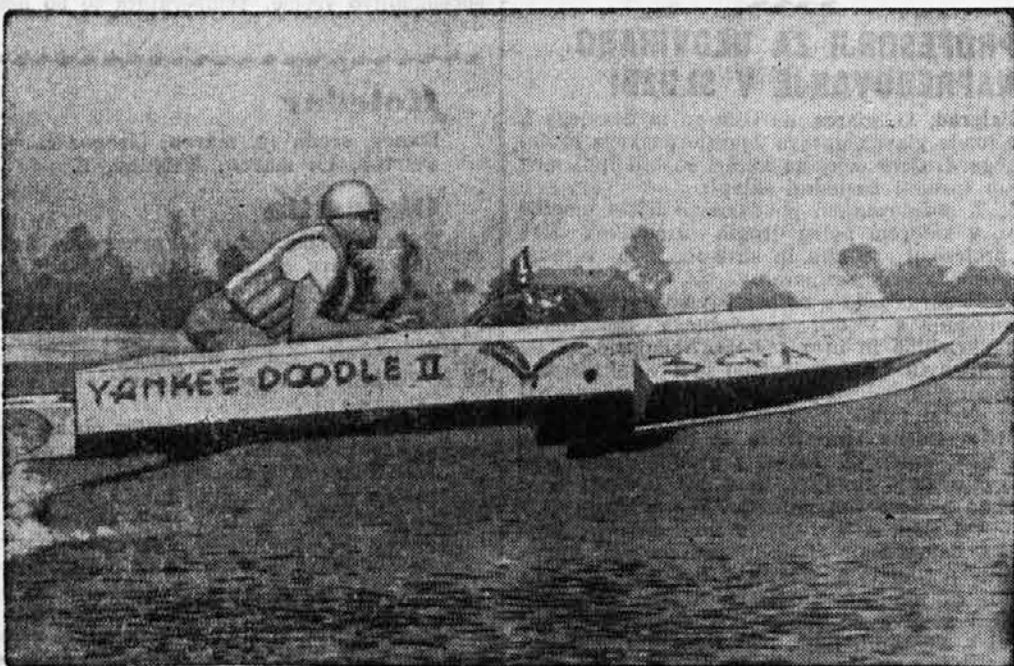
V finko - sovjetski vojni so tudi številni švedi dajali kri za Fince

O svojih praktičnih izkušnjah na polju krvne transfuzije je te dni napisal zanimivo razpravo univerzitetni profesor iz Helsinkija, dr. Brofeldt. Pridobil si je v zadnji sovjetsko-finski vojni mnogo zaslug z zdravljenjem številnih ranjencev, pri čemer je dosegel velike in presenetljive uspehe v prav s transfuzijo krvi.

V svoji razpravi piše ta zdravniški strokovnjak, da je bilo v številnih primerih za časa finko-sovjetske vojne treba izvesti transfuzijo krvi nujno kar v vojaških zasilnih bolnišnicah za bojiščem samim. Pri tem je dosegel v veliki meri tudi zaradi nove sijajne tehnike, ki se jo je začelo posluževati švedsko prostovoljsko zdravniško zastopstvo na finkem bojišču. Švedi so iznašli — pravi prof. Brofeldt — nov postopek za konzerviranje krvi, namenjene transfuziji. Kri so zbrali in konzervirali v petnajstih laboratorijih v raznih krajih Finske. Kri

je konzervirana v posodah, ki so na poseben način neprodušno zaprte. Švedski zdravniki, ki so tedaj tudi prihajali na pomoč Fincem, so v velikih množinah razposlali konzervirano kri v razne vojaške bolnišnice v zaledju bojišča.

Omenjeni ugledni finski zdravnik med drugim tudi pravi, da je zlasti treba poudariti dejstvo, da za finske ranjence niso dajali svoje krvi samo Finci, pač pa tudi mnogi Švedi. Dalje pripominja, da je za časa finko-sovjetske vojne imel približno tisoč primerov, pri katerih je moral nujno izvesti transfuzijo krvi. V vseh primerih pa je vbrizgal oslabele ranjence konzervirano kri. Pri tem se je spet pokazalo, da konzervirana kri — pravi prof. Brofeldt — ni prav nič manj lahko uspešna in zato tudi priporočljiva, kot pa tista, ki jo je morda pravkar daroval kak krvodajalec. V večini primerov je ta finski zdravnik pri transfuziji tudi imel uspeh in je tako rešil na stotine finskih ranjencev.

Ameriški konstruktor Roy Mocullough je izdelal tale majhni dirkalni čoln in ga krstil z imenom »Yankee Doodle II«. Slika kaže njegovega izumitelja in lastnika pri poskusni vožnji po morju in po zraku.

Pravda za brade

V mestecu Welsenburg v Coloradu v Združenih državah so hoteli praznovati stoletnico ustanovitve. Organizatorji, ki so imeli to v rokah, so hoteli, da bi se vsi prebivalci oblekli v noše, kakršne so nosili leta 1841. Da bi pa mestece ta zgodovinski praznik še bolj proslavilo, so organizatorji od moških zahtevali, naj si puste rasti brade, kakor so jih nosili predniki v starih časih, ko so bili prišli sem. Tiste, ki so omahovali, je pripravljali odbor krepil s tem, da jim je zastolnj dajal vstopnice za v kino, gledališče, bare in za drugo. Seveda je imel odbor velik uspeh in za take zastolnje dobrote si je vsak rad pustil brado rasti. In v nekaj dneh si videl v tem mestu moške, ki so se prej skrbno brili in strigli, neobrite, pod nosom pa so jim pogostoma bujni brki. Tedaj pa je zveza brivcev tožila pripravljali odbor in zahtevala odškodnino 5000 dolarjev. Toda brivci niso imeli nobenega upanja na uspeh. Njihov hrebradi odvetnik se je sicer vneto zaganjal v bradatega zastopnika pripravljalega odbora in bi morda tudi zmagal, toda kaj, ko pa je imel tudi sodnik brado.

Že davno so znali ponarejati denar

Ponarejanje denarja ni posel, katerega so se nekateri ljudje oprijeli šele v najnovejšem času, da bi tako na lahek način obogatili in bi jim ne bilo treba trdo delati za vsakdanji kruh, pač pa so na takšno misel ljudje menda prišli že kmalu potem, ko so iznašli kovani ali druge vrste denar kot plačilno sredstvo. Za to imamo zanesljive dokaze, saj so arheologi med drugim našli tudi na takšna odkritja. Našli so nekdanji denar, ki je moral biti brez dvoma ponarejen, saj se to da brž ugotoviti, posebno še, ker nekoč ljudje niso znali denarja na tako spreten način ponarejati, kakor ga znajo danes.

Med drugim so pred kratkim našli dokaz za to trditve tudi na Madžarskem, v bližini naše meje, pri nekem starem gradu v vasi Suhodruž, nedaleč od Miskolca. Našli so dobro ohranjeno delavnico, v kateri so nekoč kovali ponarejen denar. Učenjaki, ki vodijo izkopavanja v tem kraju, pravijo, da je ta kovnica iz 16. stoletja. Novo odkritje, pravijo — ni samo v zgodovinskem oziru velikega pomena, pač pa tudi v znanstvenem.

Nove kopalnice za manjša stanovanja

Čim višjo stopnjo kulture kak narod doseže, tem večje postanejo njegove potrebe in zahteve. To se vidi tudi pri nas, ko se hoče posluževati novih pridobitev ne samo mestni, pač pa tudi podeželski človek, čeprav pred dobrim desetletjem še ni čutil po tem ali onem udobju nobenih potreb. Ena od zahtev sedanjih časov je med drugim, da bi vsako stanovanje, bogato ali revno, dobilo tudi svojo kopalnico ali vsaj pripravo, ki bi človeku vsak čas lahko dala na razpolago vročo vodo za prho.

Elektrotehnika je poskrbela, da se danes ni treba nikomur odreči tej kulturni potrebi, pa naj bo meščan ali podeželan. V majhnih stanovanjih seveda ni prostora za udobnejšo kopalnico, vendar pa se to lahko nadomesti vsaj s prho. Vročo vodo poskrbe v zadnjem času majhne električne priprave, ki si jih v primeru, če električni tok ni predrag, lahko oskrbe tudi manj premožni ljudje. Posebne vroče priprave za električno segrevanje vode so zdaj začeli izdelovati v Berlinu, kakor poroča dopisništvo nemškega »Dunavac«. Posoda za vodo drži 10 litrov in je iz porcelana. V eni uri lahko s pomočjo te priprave dobimo toliko vroče vode, da zadostuje za štiri do pet pršnih kopeli.

Do pred kratkim so v takšnih pripravah segrevali vodo do 85 stopinj. Pri najnovejših ogrevalnikih pa pravijo, da zadostuje že 65 stopinj, to pa iz dveh razlogov: Pri tej toplini ni treba imeti več strahu, da bi si oparili kožo, drugič pa je nova nižja temperatura dokaj bolj ekonomična, to se pravi, manj stane. Voda se do te stopinje segreje v trinajestih minutah. Ker se za pršno kopelj navadno uporablja do 35 stopinj segreta voda — kar se doseže z mešanjem vroče vode s hladno s pomočjo vdelane baterije za mešanje — ta priprava lahko da vsakokrat toliko primerno tople vode, kolikor ji zadostuje za pršno kopelj, ki traja pet do šest minut.

»Slov. dom« v vsako hišo!

važnih točk. Če bi se hoteli spomniti nekaterih podrobnosti v zadevi, bi bilo to zelo koristno. Če pa ne, bom poskusil dobiti podatke kod drugod.

Malce močneje je zadihal in odgovoril:

»Da, spominjam se. Poskusil bom odgovoriti na vaša vprašanja.«

Vprašal sem ga:

»Kako vam je šlo, Dedušok?«

Njegov odgovor je bil ravnodušen:

»Najprej je bilo strašno trdo, zdaj gre bolje. Na otoku moram voditi mlin. »Pravda« dobivam redno in zdaj pa zdaj po nekaj knjig. Tako je pretolčen.«

Vprašal je, kako gredo moje reči. Odgovoril sem mu:

»Ne slabo, delamo trdo in živimo pač po sovjetsko.«

Več kakor uro dolgo sva klepetala o splošnih rečeh. Ko sem nazadnje prišel do točk, ki so me privedle v Lubjanko, je Kedrov dejal:

»Veste, strašno sem truden. Vidim, da bo ta reč še kar dolgo trajala. Ali ne bi mogli urediti tako, da bi lahko malo zaspal?«

Stroga določila so zahtevala, da mora biti Kedrov med vsem izpraševanjem navzoč. Samo on je imel pravico jetnika poklicati in ga spet oddati v ječo. Rekel sem mu:

»Pokličite Gorbja. Pogledamo, če bi lahko to uredili z njim.«

Gorb ni bil posebno goreč paragrafar. Dejal je:

»No prav, Krivicki. Bomo pa naredili izjemo. Poklicati bom v pisarno poveljnika ječe in mu dejal, da lahko vi podpišete za Dedušokovo vrnitev v celico.«

Ko je Kedrov odšel, je Dedušok postal manj previden. Pokazal je na spis ter dejal čisto neosebno, kakor da ga listina sploh nič ne briga:

»Ali ste to reč brali?«

Pritrdil sem. On pa je vprašal:

»No, kaj mislite o tem?«

Dal sem mu lahko en sam odgovor:

»Priznali ste, kajne?«

Lunin in sončni mrk v letošnjem marcu

Kakor da bi se bila zmenila, bosta v letošnjem marcu mrknila Luna in Sonce, seveda ne istočasno, ker to vendar ni mogoče. Oba mrka, lunin in sončen, pa ne bosta popolna, pač pa le delna. Strokovnjaki, ki se bavijo z dogajanjem v vesemiru, so napovedali, da bo Luna mrknila 13. marca, t. j. ta četrtek, in sicer ob 13.56. Ob tej minuti se bo mrk začel, svoji vršek pa bo dosegel ob 16.55. Škoda, da bo jasno vreme. Senza Zemlje bo tedaj pokrila tretjino Luninega kroga. Mrk bodo lahko videli v vzhodnih delih Sirije, na Japonskem, v Severni Ameriki, zahodnem delu Južne Amerike in ljudje, ki bivajo po otokih Tihega morja.

Dosti bolj zanimiv pa bo sončni mrk. Sonce bo zatemnelo 27. marca. 27. marca Luna ne bo popolnoma zakrila sončne krogle, pač pa bo vrgla svojo senco le na sredo Sonca tako, da se bodo videli samo njegovi obrobní deli. Sonce bo tedaj nekaj svetel kolobar. Tudi to bo torej le delen mrk in prav tako kot lunin pri nas ne bo viden.

»Benetke« v Kaspiškem morju

Kaspiško morje je letošnjo zimo dobilo svoje »Benetke«. Tu namreč leži otok Metema, ki so ga zdaj zvezali s celino po dva kilometra dolgem nasipu. Morje je na tem kraju globoko sicer samo 9 metrov, morali pa so kljub temu pri graditvi tega nasipa zmetati ogromne količine kamenja in zemlje v morje. Sovjetska agencija »Tass« v zvezi s tem poudarja — in tudi tokrat je njen namen prozoren — da so nasip zgradili v zimskem času, ko je v teh krajih vladal silen mraz, poleg tega pa so divljali med graditvijo nasipa nenavadno silni viharji. Hoče povedati, kako velikih stvari sta zmožna rdeči inženir in delavec, ki da ima še hujši mraz in še tako siloviti viharji ne morejo do živga...

Pedro Aquirre Cerda v tretjem letu svojega predsednikovanja republike Chile. V tem razmeroma kratkem času, odkar je predsednik te ameriške republike, je moral doživeti že tri poizkuse državnega udara in več drugih notranjih neprijetnosti. Kljub temu pa upa, da bo zdržal vseh šest let, kolikor traja njegov predsedniški mandat. Ljudstvo mu je dalo ime »Don Tinto« in sicer po izvrstnem vinu, ki ga ta državni predsednik prideluje v svojem lastnem vinogradu.

Gertrude Gelbin:

MLADI EDISON

Resnična filmska povest o mladosti velikega izumitelja

Ljudje so hoteli ponoreti od strahu. Zmeda je bila nepopisna.

Ko je vlak ustavil, je stotnik Brackett velel Tomu, naj previdno naveže steklenico na dolgo vrvico in počasi, počasi in nalahno spusti v reko z mosta, na katerem se je bil ustavil vlak. Ko je Tom z drhtečo roko začel spravljati nevarnost skozi okno in trepetaje spuščal proti vodi, so se vsi potniki stisnili v najbolj oddaljene kote voza. Zaprli so oči in čakali, da bo zdaj zdaj treščilo... Tudi Tom je bil napol mrtev od strahu.

Nazadnje se je stotniku in Tomu le posrečilo, da sta brez nesreče spravila nevarno steklenico v vodo. Vlak je krenil naprej, potniki so se oddahnili, kakor da so se rešili more.

Za Toma pa stvar s tem še ni bila rešena. Komaj je sedel, da bi se malo odpočil od prestanega strahu, je že pridrvel sprevednik Nelson, ki ga je že iskal po vseh oddelkih. Brez besede ga je pograbil za suknjo in ga odvel v prtljažni voz. Tam je začel vpiti nanj kakor jesihar. Prerekel mu je vse, kar mu je le prišlo na misel — in slovar tega starega preskušene vagonarja ni bil glede krepkih besed posebno skromen.

Tom je dvakrat, trikrat poskusil ugovarjati, toda sprevodnikova pest mu je brž vzela vsako veselje. In tako je Nelson govoril in se drl vse do prve bližnje postaje, ki je pa ni in ni hotelo biti. Tomu se skratka vožnja od mostu do postaje še nikdar ni zdela tako dolga.

Ko se je vlak ustavil, je Nelson najprej pograbil Toma, ga sunil v zadnjo plat ter ga s tem prav naglo spravil na tla. Potem pa je pometal za njim še vso robo: pa-

pir, črnica, stroj, košaro, liste. Če bi se ne bil Tom naglo odmaknil, bi mu bil za slovo pripeljal še zadnje okoli ušes, pa zletel iz vlaka.

Nelson je zmetel z vlaka Toma in njegovo tiskarno

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVİ SLUŽBI

Bilo je že skoraj polnoč, ko je Kedrov poklical poveljnika »izolatorja« in zahteval, naj pošljejo Dedušoka v njegovo pisarno. Deset minut pozneje je vojak od straže privedel Dedušoka. Za čuda malo se je bil spremenil. Bil je velik, ostrih potez, prijazen, skrbno obrit, v čisti beli srtači. Ena sama posledica onih treh let je človeka takoj »vhoda« v oči: njegovi lasje so bili docela zbeležli.

Strmel je v Kedrova, ki je sedel za pisalnikom. Trenutek pozneje je zagledal mene, kako sedim na počivalniku. Prebledel je kakor mrtič.

Jaz sem rekel samo:

»Halo Dedušok!«

Stežka se je prisilil k miru ter sedel na stol nasproti Kedrovu, poprosil za cigareto in dejal:

»Kaj hočete od mene? Zakaj ste me privedli s Sovjetskega?«

Kedrov je molčal in Dedušok se je obrnil k meni:

»Ali je četrti oddelek zahteval, da me spravijo sem?«

Zdaj je spregovoril Kedrov:

»Ne, ni bil četrti oddelek. Dali smo vas privedli sem iz čisto drugih razlogov. Toda Krivicki tu bi vam rad zastavil nekaj vprašanj.«

Ozračje je bilo prav napeto. Dedušok se je s pogledom obrnil k meni. Sedel je pokoncu, pripravljen, da bo svoj razum uporabil zoper naju oba.

»Dedušok, ne poznam vaše zadeve in nimam pooblastila, da bi se bavil z njo. Toda pri preiskavi zadeve X v naši obveščevalni službi sem prišel do sklepa, da bi vi lahko pri tem pojasnili nekaj